

MOINE (W.), *Résultats des élections belges entre 1847 et 1914*, Institut belge de science politique, Brussel, 1970 (Nouvelle série no. 8).

“Reeds geruime tijd wacht men in België op een studie die de verkiezingsresultaten uit de periode vóór 1914 behandelt. Vandaag verschijnt voor het eerst een werk dat deze lacune wil vullen : de statistische studie van de Belgische verkiezingen uit de periode 1847-1914”. Zo luidt ongeveer het voorwoord bij het werk van de Leuvense politicoloog W. Moine, *Résultats des élections belges entre 1847 et 1914*, dat onlangs verscheen bij het “Institut belge de science politique” te Brussel.

Een voorwoord waar men het ten dele mee eens kan zijn. De auteur verschaft inderdaad statistische informatie met betrekking tot de Belgische parlamentsverkiezingen uit voornoemde periode. Per kiesarrondissement en per verkiezing geeft hij ons cijfermateriaal over het aantal kiesgerechtigden en kiezers en het aantal zetels, berekent hij het percentage absenteïsme en geeft hij het totaal aantal geldige stemmen op, gevolgd door de benuttigde stemkracht per partij, uitgedrukt in absolute cijfers en in procenten. Het is dit cijferoverzicht dat het hoofdbestanddeel van het werk uitmaakt (181 blz. op een totaal van 200). Gegevens in verband met kartelvorming en met de stemmenaantallen behaald door de niet-klassieke partijen (katholieken, liberalen, socialisten en daensisten) werden kennelijk om praktische redenen niet in de tabellen opgenomen, doch achteraf nader gespecificeerd in een apart hoofdstuk. De evolutie van de stemmenaantallen behaald door katholieken, socialisten en liberalen werd bovendien grafisch weergegeven.

Beweren dat W. Moine de zo lang verwachte studie over de verkiezingsresultaten vóór 1914 heeft geschreven en de bestaande lacune tot ieders tevredenheid heeft opgevuld, zou echter overdreven zijn. Primo omdat, door hun oncontroleerbaar karakter, aan de waarde van de cijfergegevens zelf dient getwijfeld te worden. De lektuur van het eerste deel - het telt ternauwernood drieëneenhalve

bladzijde en draagt de veelomvattende titel "données de base de la recherche" - laat namelijk een onbevredigende indruk na. Schrijver zet daarin zeer summier zijn werkwijze uiteen en geeft een overzicht van zijn bronnenmateriaal. Welnu, er blijkt uit dat hij voor de periode 1847-1914, waarvoor er geen officiële cijfers voorhanden waren, beroep heeft gedaan op de pers. Op zichzelf een betrouwbare bron, op voorwaarde dat ze exhaustief wordt behandeld. Dat laatste nu is geenszins het geval. Om de uitslagen van 43 kiesarrondissementen te verzamelen deed W. Moine beroep op zeven kranten, waarvan er vier in Brussel verschenen (*Journal de Bruxelles*, *L'Indépendance belge*, *L'Observateur belge* en *L'Emancipation*), twee in Luik (*Journal de Liège* en *Gazette de Liège*) en één in Gent (*Le Bien Public*). Een methode die geenszins te verantwoorden is, voor wie ervan op de hoogte is hoe summier en hoe gebrekkig de lokale berichtgeving in deze "nationale kranten" soms doorsijpelt. Meer vertrouwen had het cijfermateriaal geschonken, indien schrijver ook in plaatselijke kranten informatie had gezocht. Maar er is meer. Heeft de heer Moine de cijfers uit de kranten klakkeloos overgenomen of heeft hij ze gecontroleerd aan de hand van de politieke kleur van de gekozenen? Het lijststelsel was in het midden van de negentiende eeuw nog niet overal in zwang, met het gevolg dat enkel maar de houding van de mandatarissen in conflictsituaties, voor een geldige classificatie kan zorgen. Een werk als dat van C. Lebas "L'Union des catholiques et libéraux" wees in dit verband reeds de weg. Een weg die de auteur kennelijk niet heeft gevolgd. Zolang er geen detailstudies voorhanden zijn die de juistheid van de door de heer Moine opgegeven cijfers verifieert, kan er over de bruikbaarheid van deze cijfers dan ook weinig positiefs gezegd worden.

De tweede reden waarom we het hier niet over de "lang verwachte studie" kunnen hebben, moet gezocht worden in de gebrekkige wijze waarop het materiaal ingeleid en verwerkt wordt. In de enkele blz. die over de organisatie van de verkiezingen handelen, worden enkel de meest elementaire zaken uiteengezet. Bibliografische verwijzingen treft men er niet bij aan. Een tekort dat men trouwens heel het werk door constateert. De grootste desillusie loopt men echter op bij de lectuur van de bespreking van het materiaal. Het is bedroevend om vast te stellen dat de auteur uit het omvangrijk materiaal slechts enkele zeer algemene conclusies heeft kunnen distilleren, conclusies die qua originaliteit enkel maar kunnen wedijveren met deze die men in de klassieke historische werken terugvindt. Wanneer men bedenkt dat deze auteurs het zonder al deze cijfers hebben moeten stellen, kan dit deel de heer Moine zeker niet als een grote verdienste worden aangerekend.

Slordigheid is het derde kenmerk dat dit werk in hoge mate ontsiert. Reeds bij een blik op de inhoudstafel wordt men gestoord door de onevenwichtige opbouw van het werk : volume I bijvoorbeeld beslaat 177 blz., volume II amper 20. Maar naarmate men het werk doorneemt, duiken er nog andere hinderlijke fouten op. Zo worden de cijfertabellen plots onderbroken door het vervolg van de inleidende tekst die deze tabellen voorafging. Kaarten dragen als titel "de evolutie van katholieken, liberalen en socialisten", daar waar het in feite om cirkeldiagrammen gaat. Gaat het hier om de gemiddelde stemmenpercentages per partij voor de verschillende periodes? Schrijver laat ons terzake in het ongewisse. Dezelfde bemerking kan gemaakt worden omtrent volume II, waarin hij de kartels en de resultaten van de niet-klassieke partijen specificeert. De titel van dit deel? "Résultats des élections de 1847 à 1914"! Waarom de tekst bij de kaarten, grafieken en tabellen tweetalig is, daar waar het werk uit het Nederlands in het Frans werd omgezet, wordt al evenmin duidelijk. Kortom, een studie die voor heel wat kritiek vatbaar is.

Nu zou men over verschillende van deze negatieve punten wel kunnen heen stappen, moest het werk van de heer Moine geen doctoraatsverhandeling zijn. En dat is het spijtig genoeg wel. De afdeling "Politicologie" van de Katholieke Universiteit te Leuven maakt er zeker geen al te beste beurt mee. Maar staat deze universiteit wel helemaal achter deze publikatie? Is het op z'n zachtst uitgedrukt immers niet eigenaardig dat de auteur op de titelpagina onder zijn (verkeerd gespelde) naam vermeldt "Katholieke universiteit te Leuven", doch bij de errata mededeelt dat hij noch als assistent, noch als navorser verbonden is aan deze universiteit en hij zijn doctoraat heeft voorbereid zonder haar materiële en financiële hulp?

E. WITTE